

PRIPOROČILA ZA PRENOS DIREKTIVE CS3D V SLOVENSKI PRAVNI RED

27.8.2026

Direktiva (EU) 2024/1760 o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti (CS3D) predstavlja pomemben premik od prostovoljnih zavez podjetij k pravni odgovornosti za njihove vplive na človekove pravice in okolje v celotni verigi njihove dejavnosti. Slovenija mora do leta 2028 vzpostaviti nacionalni sistem, ki bo omogočal učinkovito izvajanje teh obveznosti.

[Izvedena analiza](#) slovenskega pravnega reda kaže, da obstoječi institucionalni in procesni okvir ni zadosten, zato bo potreben ciljno usmerjen zakonodajni poseg.

Na podlagi analize izpostavljamo ključna priporočila za učinkovit prenos CS3D, ki na prvo mesto postavlja nosilce pravic in varstvo okolja ter pravno varnost udeležениh. Priporočila se osredotočajo na glavna vprašanja prenosa na področju javnega nadzora in sodnega varstva.

Ključna priporočila

1. Vzpostavitev neodvisnega nadzornega organa

V sklopu prenosa CS3D, bo potrebno v Sloveniji zagotoviti organ, ki bo lahko izvajal nadzor v skladu z zahtevami direktive. Nadzor nad področji, ki jih pokriva CS3D, je v Sloveniji razdrobljen med okoljske regulatorje, organe za varstvo človekovih pravic in nadzorne organe na področju gospodarstva, pri čemer nobeden od njih ne izpolnjuje vseh zahtev glede pristojnosti, neodvisnosti in zmogljivosti.

Ker CS3D zahteva pravno in funkcionalno neodvisen nadzorni organ, ministrstva in inšpektorati, ki delujejo v okviru izvršilne veje oblasti, ne predstavljajo ustrezne rešitve. Varuh za človekove pravice, ki poseduje velik del strokovnega znanja na primer ne more izvajati funkcije varovanja človekovih pravic in okolja proti zasebnim subjektom, kot so gospodarske družbe. A zakonodajalec bi lahko uvedel posebnega varuha človekovih pravic izven podlage te ustavne določbe, kot na primer Zagovornik načela enakosti. Slovenija naj zato ustanovi poseben neodvisen organ za nadzor izvajanja CS3D oziroma ustrezno institucionalno rešitev, ki bo zagotavljala:

- pravno in funkcionalno neodvisen nadzorni organ;
- zadostne strokovne, kadrovske in finančne zmogljivosti za učinkovito izvajanje nadzora;
- jasno razdelitev pristojnosti med novim organom in obstoječimi regulatorji, da se prepreči podvajanje nadzora;
- ustrezna preiskovalna, inšpekcijska in prekrškovna pooblastila za ugotavljanje in sankcioniranje kršitev;
- pooblastila za odreditev prenehanja kršitev, preprečevanje njihovega ponavljanja ter izvajanje popravilnih ukrepov;
- učinkovite mehanizme izvrševanja odločb, vključno z obveznostjo priprave načrta za odpravo nepravilnosti in uporabo dnevnih denarnih kazni ob neizpolnjevanju obveznosti;
- redni, na tveganjih temelječ nadzor nad sistemi upravljanja tveganj za človekove pravice in okolje v verigah dejavnosti podjetij;
- izdajo odločbe s strani organa glede izvedbe nadzora na podlagi utemeljenih pomislekov, ki bi zagotovila možnost vložitve zahteve za pravno varstvo, kar določa CS3D;

- obrnjeno dokazno breme v primerih, ko zbrani dokazi kažejo na verjetno opustitev obveznosti skrbnega pregleda.

2. Dostopa do pravnega varstva mora biti dejanski in ne zgolj formalen

Ker CS3D naslavlja vplive podjetij v globalnih verigah dejavnosti, mora njen prenos zagotoviti učinkovito pravno varstvo ne le za prizadete osebe v Sloveniji, temveč tudi za žrtve in skupnosti, ki utrpijo škodo v drugih državah zaradi ravnanja podjetij, zavezanih po CS3D. Zato mora prenos direktive po eni strani zagotoviti tako učinkovit dostop do upravno-pravnega varstva zoper odločitve nadzornih organov, kot tudi do civilno-pravnega varstva žrtev kršitev obveznosti skrbnega pregleda gospodarskih družb.

Prenos direktive naj zato zagotovi :

- odločanje nadzornega organa z upravno odločbo, tudi v primeru, ko se postopek izrednega nadzora ne izvede. Zoper odločbo mora biti mogoč upravni spor, ter priznanje prijavitelja kot stranke postopka;
- jasno opredelitev posameznikov in organizacij s pravnim interesom za sodelovanje v postopkih administrativnega nadzora, vključno z žrtvami kršitev človekovih pravic ter organizacijami civilne družbe, ki delujejo v javnem interesu v skladu z Aarhuško konvencijo in 47. členom Listine EU o temeljnih pravicah.

Jasna pravila civilnopravne odgovornosti:

- opredelitev nacionalnih pravil odškodninske odgovornosti zaradi kršitve obveznosti skrbnega pregleda kot prevladujočih obveznih določb, ki omogočajo uporabo slovenskega prava tudi v primerih škode, nastale v drugih državah (14. člen Uredbe Rim II);
- jasno opredelitev vzročne zveze med kršitvijo obveznosti skrbnega pregleda in škodo, ki jo neposredno povzročijo poslovni partnerji v verigi dejavnosti podjetja;
- vzpostavitev solidarne odgovornosti podjetja in njegovih poslovnih partnerjev, kadar njihovih posameznih prispevkov k nastanku škode ni mogoče jasno določiti;
- natančno opredelitev temeljev civilnopravne odgovornosti za kršitev vseh elementov obveznosti skrbnega pregleda, s ciljem zagotavljanja pravne varnosti vseh udeleženi.
- široko opredelitev oseb, katerih pravne interese varuje ureditev, ki vključuje neposredno in posredno prizadete osebe ter organizacije civilne družbe, ki delujejo na področju varstva okolja.

Odprava procesnih ovir za žrtve:

- poseben zastaralni režim, skladen z zahtevami CS3D, ki izključuje uporabo splošnega objektivnega zastaralnega roka;
- možnost vložitve kolektivne tožbe zaradi kršitev obveznosti skrbnega pregleda;
- pravičnejšo ureditev stroškov postopka, ki ne odvrča žrtev od uveljavljanja njihovih pravic pred sodišči;
- obrnitev dokaznega bremena, kadar tožeča stranka izkaže dejstva, ki upravičujejo domnevo, da je bila kršena obveznost skrbnega pregleda.

Sklep

Prenos CS3D ne sme biti razumljen kot zgolj tehnična uskladitev z evropsko zakonodajo. Gre za priložnost za vzpostavitev sistema, ki bo podjetja učinkovito spodbujal k preprečevanju kršitev človekovih pravic, škode na okolju in podnebnih tveganj v njihovih globalnih verigah dejavnosti, ter žrtvam kršitev te obveznosti omogočil dostop do pravnih sredstev. Ozadje in več podrobnosti naših priporočil lahko najdete v [Pravni analizi prenosa Direktive EU o skrbnem pregledu v podjetjih glede trajnostnosti v slovenski pravni red s poudarkom na področju okolja](#).